

Таким чином, правове виховання є одним з необхідних механізмів розвитку правового суспільства в Україні. Звичайно, правове виховання не є універсальною панацеєю у процесі подолання деформацій правової культури українського соціуму, але його розвиток в нашій країні значно посприяв би популяризації правових норм та цінностей, зразків правомірної поведінки тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максимов, С. І. Про концепт «правове суспільство» / С. І. Максимов // Право України. – 2010. – № 7. – С. 82–88.
2. Коротич, О. Б. Методологічні засади державного управління регіональним розвитком / О. Б. Коротич // Теорія та практика державного управління. – Х. : Магістр, 2005. – Вип. 3 (12). – 248 с.
3. Федорчак, О. В. Класифікація механізмів державного управління / О. В. Федорчак // Демократичне врядування. – 2008. – № 1. – Електронне наукове фахове видання. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2008-01/O_Fedorchak.pdf.
4. Куціпак, О. В. Правове життя та правова активність: співвідношення понять / О. В. Куціпак // Держава і право. – 2010. – Вип. 47. – С. 734–738.
5. Цимбалюк, М. Формування та реалізація ідеї правового суспільства у процесі розвитку інститутів народовладдя / М. Цимбалюк // Право України. – 2011. – № 7. – С. 161–168.
6. Токарська, А. С. Правова комунікація в контексті посткласичного праворозуміння : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.12 «Філософія права» / А. С. Токарська. – К., 2008. – 36 с.
7. Подберезський, М. Педагогічні аспекти правової соціалізації особистості / М. Подберезський // Новий колегіум. – 2001. – № 1–2. – С. 40–44.
8. Малахов, В. Міф про правові цінності / В. Малахов // Право України. – 2011. – № 8. – С. 180–186.
9. Богініч, О. Л. Релігійні норми в системі нормативного регулювання суспільних відносин / О. Л. Богініч // Держава і право. – 2010. – Вип. 47. – С. 21–26.

О. К. Бурова, доктор філософських наук, професор

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА ЯК ЕСТЕТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Проблеми розвитку освіти в Україні пов'язані із завданням формування інтелектуальної еліти сучасного типу. На перший погляд це можливо завдяки посиленню ваги таких чинників постіндустріального суспільства, як інформація і знання. Але максимального виграшу і суспільство, і особистість досягнуть у разі активізації джерела продукування знань – розумової здатності молоді. Це стосується і шкільної освіти, і освіти у ВНЗ. Перш за все треба

звернути увагу на розрізнення, що йде ще з кантівських часів, понять «інтелект», тобто розсудок, розсудлива здібність, і «розум». Про це слід говорити тому, що часто-густо поняття «інтелекту» посідає не властиве йому місце, хоча насправді його силу можна виміряти і отримати індекс IQ. У той же час сила розуму пов'язана зі здатністю продукувати ідеї, принципово нове знання, переживати естетичне натхнення, мати моральні цілі.

Особливим чином це стосується майбутніх юристів, становлення правової культури яких залежить від розвитку розумової, моральної та естетичної складової останньої.

Естетична складова права, як і будь-чого, має підґрунтям почуття форми – найважливішого елемента, що взагалі дає можливість естетично засвоювати світ.

Розмірковування щодо права повинні не тільки стосуватися предметних, змістовних тем, а й фіксувати характер співіснування юридичних пропозицій, що складають мережну поверхню бажаних соціальних відносин. Таке узагальнення, таке цілісне, навіть «мистецьке» сприйняття правового простору дає можливість переживати естетичні почуття, які збагачують правосвідомість майбутнього юриста.

Звідси неабияке значення методологічного штибу для спрямування юридичних інтенцій має висловлювання Мікеланджело: «Беру шматок мармuru і відсікаю все зайве». Правник є скульптором соціальних відносин, і хоча вони на відміну від просторових розгортаються темпорально, це не знижує високих сподівань суспільства на їх гармонійну структуру, що повністю залежить від почуття форми фахівця.

Питання постає в тому, яким чином розвивати розумову і творчу здатність студентів у навчальному процесі, оскільки, як видається багатьом, далеко не всі дисципліни спроможні таке робити. І це типова освітянська помилка. Але позначене завдання є настільки важливим, що від його вирішення залежить «якість людини», що домінуватиме в суспільстві, якість правової «еліти», що ми матимемо, а звідси – і якість суспільства, що зможемо побудувати.

Завданням освіти є відкриття у будь-яких навчальних дисциплінах підказок культурного сенсобудівництва і речобудівництва, які потрібно усвідомити викладачеві і зуміти передати студентству. Це стосується всіх без винятку наук, що вивчаються у вищій школі, у тому числі правничих. Вищій школі не бракувало б запропоновувати своїм слухачам задаватися питаннями: навіщо людство переймалося і переймається тим чи іншим теоретичним предметом? Яке в нього культурне і суспільне завдання? І тоді, на тлі таких роздумів, стає зрозумілим, по-перше, що історія культури, і в її межах історія науки, тобто існування людства, має не таку вже велику кількість проблем найважливішого ґатунку, які поєднують людську історію в один великий ланцюг; по-друге, що все так зване «сучасне» – це протягнутий у сьогоднішній день, поданий в інших формах

досвід минулих поколінь, їхніх розвідок, надій і сподівань. Так, зрозуміти матеріал, що вивчається, дуже важливо: він перестає бути абстрактним і демонструє вічні намагання людства зробити світ, у якому ми живемо, більш справедливим, гармонійним, адекватним нашим уявленням. Саме таке, на нашу думку, загальнокультурне, широке висвітлення навчальної дисципліни дає можливість розвивати, по-перше, розумову здібність майбутніх юристів, бо це звільняє молоду людину від набридлого репродукування в бік свободи асоціативного мислення. По-друге, інформація, що надається студентству (в лекційних курсах або для самостійного вивчення) повинна містити, так би мовити, «емоційне кодування» логічних схем, аби зробити її сприйняття студентами небайдужим і особистісно цікавим. Це сприяє переведенню інформації в системи підсвідомості і могутнього посилення інтуїтивної діяльності молодої людини, що навчається. По-третє, використання будь-якої правничої дисципліни як прикладу естетичних намагань юриспруденції щодо прозорого структурування соціуму розвиває естетичну складову правосвідомості.

Таким чином, які б освітні трансформаційні процеси не відбувалися на теренах нашої держави, якщо ми хочемо зберегти здоров'я нації, сформувати спочатку людину, а потім фахівця, необхідно серйозно використовувати гуманітарно-педагогічну складову освіти. Потрібно, незважаючи ні на що, «перекладати» наукову інформацію на мову почуттів, емоцій і людських долі. Це важливо ще й тому, що молода людина сприймає навчальний предмет у формі вияву особистості, емоційний чинник навчального процесу постає як особистісна, людська форма буття.

І ще один момент. Студента, що обрав фах правника, потрібно переконати через характер викладання перш за все правничих наук, що його майбутній фах і його робота – це зусилля з упорядкування, гармонізації соціуму у формі служіння людям. Саме така позиція повинна стати моральною позицією майбутнього юриста, а задля цього необхідно посилювати етико-естетичне коло не тільки через вивчення теорії моралі, або естетики, що є дуже важливим, а й через інтерпретацію будь-яких дисциплін як результату в найбільш широкому сенсі, теоретичного пошуку Краси, Мудрості і Добра.

М. В. Триняк, доктор філософських наук, доцент

ПРАВОВЕ ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У РЕАЛІЯХ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО СУСПІЛЬСТВА

Особливі соціокультурні контексти, створені глобалізацією, безпосередньо впливають на освітні й виховні практики, котрі за сучасних умов структуруються як інтеркультурний освітній діалог. При цьому важливою проблемою